

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Волинського національного
університету імені Лесі Українки
професор **Анатолій ЦВОСР**

27 березня

2024 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації «Конструктивно-географічні засади організації
сакральних ландшафтів: теорія і практика»,**

МІЩЕНКО Олени Віталіївни,

подану на здобуття наукового ступеня доктора географічних наук зі
спеціальності 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання
природних ресурсів

Рішенням вченої ради Волинського національного університету імені Лесі Українки МІЩЕНКО Олені Віталіївни затверджено тему докторської дисертації «Конструктивно-географічні засади організації сакральних ландшафтів: теорія і практика» зі спеціальності 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів, призначено рецензентами доктора географічних наук, професора ІЛЬІНА Леоніда Володимировича, доктора географічних наук, професора ФЕСЮКА Василя Олександровича, доктора географічних наук, професора ПУГАЧА Сергія Олександровича (протокол № 3 від 22.02.2024 р.). Обговорення дисертаційної роботи та затвердження висновку рецензентів відбулося на фаховому семінарі кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 8 від 22.03.2024 р.).

Присутні на засіданні 22 особи, з них 6 докторів географічних наук, 2 доктори економічних наук, 1 доктор сільськогосподарських наук, 11 кандидатів географічних наук, 1 кандидат геологічних наук, 1 кандидат сільськогосподарських наук: д.геогр.н, проф. Петлін В. М., д.геогр.н, проф. Коцан Н. Н., д.геогр.н, проф. Ільїн Л. В., д.геогр.н, проф. Фесюк В. О., д. геогр. н, проф. Пугач С. О., д.геогр.н, проф. Мольчак Я. О., д.е.н., проф. Барський Ю. М., д.е.н., проф. Черчик Л. М., д. с.-г.н., проф. Шевчук М. Й., к.геогр. н., проф. Мельнійчук М. М., к.геогр. н., проф. Лажнік М. Й., к.геогр.н., доц. Карпюк З. К., к.геогр.н., доц. Чижевська Л. Т., к.геогр.н., доц. Тарасюк Н. А., к.геогр.н., доц. Забокрицька М. Р., к.геогр.н., доц. Нетробчук І. М., к.геогр.н., доц. Полянський С. В., к.геогр.н., доц. Погребський Т. Г., к.геогр.н., доц. Ільїна О. В., к.геогр.н., доц. Боярин М. В., к.геол.н., доц. Вовк О. П., к. с.-г.н., доц. Цьось О. О.

СЛУХАЛИ:

Доповідь дисертантки, кандидата географічних наук МІЩЕНКО Олени Віталіївни за результатами виконання дисертаційної роботи на тему «Конструктивно-географічні засади організації сакральних ландшафтів: теорія і практика».

Запитання по темі дисертації ставили: д.геогр.н, проф. Коцан Н. Н., д.геогр.н, проф. Мольчак Я. О., д. с.-г.н., проф. Шевчук М. Й., к.геогр. н., проф. Лажнік М. Й., к.геогр.н., доц. Карпюк З. К., к.геогр.н., доц. Тарасюк Н. А., к.геогр.н., доц. Забокрицька М. Р., к.геогр.н., доц. Полянський С. В., к.геол.н., доц. Вовк О.П., к.геогр.н., доц. Боярин М. В.

СЛУХАЛИ: виступи рецензентів дисертації доктора географічних наук, професора ІЛЬІНА Леоніда Володимировича, доктора географічних наук, професора ФЕСЮКА Василя Олександровича, доктора географічних наук, професора ПУГАЧА Сергія Олександровича.

В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь: д.геогр.н, проф. Петлін В. М., д.геогр.н, проф. Коцан Н. Н., д.геогр.н, проф. Мольчак Я. О., д. с.-г.н., проф. Шевчук М. Й., к.геогр. н., проф. Мельнійчук М. М., к.геогр. н.,

проф. Лажнік М. Й., к.геогр.н., доц. Карпюк З. К., к.геогр.н., доц. Тарасюк Н. А.

УХВАЛИЛИ: прийняти такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Актуальність теми дослідження. Сакральний ландшафт завдяки своїм унікальним природним та культурним складникам відображає та зберігає одні із провідних цінностей суспільства, слугує важливим чинником їх існування в часі, забезпечуючи передачу майбутнім поколінням великого масиву історичної інформації. Ця категорія є об'єктом наукового пошуку багатьох дисциплін, які належать до різних галузей знань, однак предмет дослідження чітко корелює із науковим завданнями науковця-дослідника. Сакральний ландшафт досліджувався в контексті географії релігії й знайшов наукову інтерпретацію в працях українських економ-географів Л. Атаман, Л. Ключко, Ю. Когатька, І. Костащука, К. Мезенцева, І. Ровенчака, В. Патійчука та ін. Серед науковців, представників конструктивно-географічного напрямку сакральний ландшафт досліджували Т. Божук, В. Воловик, М. Гродзинський, Г. Денисик та ін. Проте конструктивно-географічна концепція організації сакральних ландшафтів цілісного й завершеного характеру не набула. Розробка концептуальних підходів, обґрунтування теоретико-методологічних та прикладних засад конструктивно-географічного дослідження організації сакральних ландшафтів є актуальним дослідженням й забезпечує формування наукового напрямку – сакральне ландшафтознавство.

Сакральні ландшафти є ціннісними утвореннями, які мають охоронний статус місцевого, національного та міжнародного значення, слугують важливим ресурсом рекреаційної діяльності, тому аналіз просторової організації сакральної спадщини, розробка заходів щодо її збереження та охорони, концептуальних засад, методології та методики оцінювання сакрально-рекреаційного потенціалу території, є важливим завданням географічної науки.

1. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження відповідає тематиці науково-дослідних робіт, які виконуються/виконувалися у Волинському національному університеті імені Лесі Українки: «Оцінка гідроекологічного стану і регіональні проблеми раціонального використання та охорони вод Волинської області» (державний реєстраційний номер 0122U000943), «Природно-господарські ландшафти річково-басейнових систем Західного Полісся: моніторинг, ризики, оптимізація» (державний реєстраційний номер 0117U004199), зокрема розроблено організаційні заходи щодо охорони та збереження сакральних джерел, обґрунтовано доцільність часткового розширення меж природоохоронних територій Волинської області шляхом унесення до їх складу сакральних джерел; «Наукове обґрунтування розробки схеми локальної екологічної мережі Ковельської територіальної громади» (договір номер 52–4Ф/62), зокрема запропоновано дефініцію “ландшафтно-сакральна пам'ятка» й обґрунтовано доцільність на законодавчому рівні віднести її до видів пам'яток природно-заповідного фонду України.

2. Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробленні концептуальних підходів й обґрунтуванні теоретико-методологічних та прикладних засад конструктивно-географічного дослідження організації сакральних ландшафтів. У дисертації сформульовано такі найбільш вагомі наукові результати:

вперше:

– розроблено конструктивно-географічну концепцію організації сакральних ландшафтів на основі їх структурно-функціональної організованості; визначено концептуальні складники сутності сакрального ландшафту такі як підходи (релігійний, подієвий, соціокультурний), рівні (глобальний, національний, регіональний, локальний, індивідуальний), функції (політична, соціальна, економічна, екологічна), принципи виокремлення (загальні, спеціальні);

– сформульовано тлумачення понять «сакральний ландшафт», «тафальний ландшафт», «храмовий й монастирський ландшафт», із урахуванням того, що ці територіальні системи утворені на основі взаємодії сакральних об'єктів та навколишнього середовища формуючи сакрально-суспільний, сакрально-природний, тафальний і релігійний простори;

– обґрунтовано класифікацію сакральних ландшафтів, яка ґрунтується на ранжуванні ознак територіальних систем за рівнем організації (індивідуальний, локальний, регіональний, національний, глобальний), часовою мінливістю (палеокультурні, історико-культурні), генезисом (природні й природно-антропогенні, антропогенні); окреслено класифікаційні ознаки виокремлення тафальних ландшафтів такі як характеристика поховальних споруд (грунтові могильники, кургани, монументально-поховальні споруди), періодизаційна хронологія (археологічна, історична), охоронний статус (світовий, індивідуальний, місцевий);

– визначено просторові закономірності розміщення культових споруд (м. Луцьк), сакральних джерел Львівської і Волинської областей в структурі ландшафтів;

– запропоновано тлумачення поняття «ландшафтно-сакральна пам'ятка» й обґрунтовано доцільність на законодавчому рівні віднести її до видів пам'яток природно-заповідного фонду України;

– розроблено методику оцінювання сакрально-рекреаційного потенціалу, яка враховує його сакральний (природно-сакральний, суспільно-сакральний) та середовищний (інфраструктурний, екологічний) показники;

– проведено комплексну оцінку сакральної культурної спадщини України із застосуванням метода стандартизації на середнє значення, що дало можливість виявити міжрегіональні відмінності концентрації сакральних об'єктів;

удосконалено:

– науково-поняттєвий апарат «сакрального ландшафтознавства» як географічної наукової дисципліни;

– методологію дослідження організації сакральних ландшафтів на засадах конструктивної географії шляхом поєднання системного, середовищного, структурно-просторового, еволюційного, функціонального підходів;

– типологічну схему сакральних ландшафтів, яка передбачає їх поділ на підкласи храмові й монастирські, тафальні, водних та дендрологічних ділянок;

– розуміння просторової структури сакрального ландшафту, яка характеризується просторовим співвідношенням та узгодженістю її складників;

– структурно-логічну схему еволюції сакрального ландшафту, яка виокремлює такі етапи як виникнення ландшафту і формування етнооснови, створення та сакралізація культових об'єктів, функціонування сакрального ландшафту, зникнення сакрального ландшафту;

– трактування понять «сакрально-рекреаційний потенціал», «сакральна спадщина»;

– класифікаційну схему сакральної спадщини України, де подана авторська інтерпретація її природного складника;

отримали подальший розвиток:

– дослідження зниклих сакральних об'єктів м. Луцька;

– уявлення про структуру сакрального простору;

– пропозиції до плану зонування території міст щодо розміщення тафальних, храмових й монастирських ландшафтів;

– система заходів щодо раціонального використання та збереження сакральних джерел; рекомендації щодо розширення меж природоохоронних територій Волинської області шляхом унесення до їх складу сакральних джерел;

– створення кадастру зруйнованої/пошкодженої сакральної спадщини України під час російсько-української війни;

– рекомендації та пропозиції щодо охорони та збереження сакральної спадщини України.

3. Практичне значення одержаних результатів. полягає у розробці науково-прикладних положень, які дають змогу створити ефективні механізми створення, функціонування й збереження сакральних ландшафтів з урахуванням соціальних, екологічних пріоритетів їх використання.

Одержані результати дослідження відображені у науково-дослідній темі «Оцінка гідроекологічного стану і регіональні проблеми раціонального використання та охорони вод Волинської області» (державний реєстраційний номер 0122U000943) (довідка про впровадження № 03-24/01/517 від 20.02.2024 р.); Регіональній екологічній програмі «Екологія 2023-2026» Волинської обласної державної адміністрації, де здобувачем розроблено заходи щодо раціонального використання та збереження сакральних джерел, обґрунтовано доцільність часткового розширення меж природоохоронних територій Волинської області шляхом унесення до їх складу сакральних джерел (довідка про впровадження № 299/1.15/2-24 від 15.02.2024 р.). Результати оцінки сакрально-рекреаційного потенціалу Волинської області використовуються у роботі департаменту економічного розвитку, зовнішніх зносин та з питань туризму і курортів Волинської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження №105/04-25/2-24 від 29.01.2024 р.). Картографічний матеріал, що відображає (зниклі, закриті, частково закриті) кладовища Луцька, розміщення храмів у структурі міських ландшафтних систем наочно ілюструє необхідні зміни до плану зонування м. Луцька й використовується в роботі департаменту містобудування, земельних ресурсів та реклами Луцької міської ради (довідка про впровадження № 20-33/174 від 19.02.2024 р.).

Теоретичні положення та методичні розробки дисертації використовуються у навчальному процесі географічного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки під час викладання освітніх компонент (ОК) «Ландшафтознавство», «Прикладне

ландшафтознавство», «Рекреаційна географія», «Географія культури» (довідка про впровадження № 03-24/03/516 від 20.02.2024 р.); психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету при викладанні ОК «Ландшафтознавство», «Географічний простір Землі», «Концепція сталого розвитку» (довідка про впровадження № 01-12/08 від 19.02.2024 р.).

5. Відповідність дисертаційної роботи паспорту спеціальності 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів. Дисертаційна робота Міщенко О. В. «Конструктивно-географічні засади організації сакральних ландшафтів: теорія і практика» відповідає паспорту спеціальності 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів, оскільки визначає науковий напрям – сакральне ландшафтознавство, який сформувався на основі синергії природничого та антропогенного ландшафтознавства й вивчає закономірності формування, організаційні засади функціонування, особливості використання та збереження сакральних ландшафтів.

Робота відповідає паспорту спеціальності 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів за такими напрямками досліджень: А.2. Територіальна організація й особливості інвентаризації природних ресурсів; ландшафтне обґрунтування використання природних ресурсів; географічний кадастр природних ресурсів (обґрунтовано просторову організацію сакральних джерел в структурі ландшафтів, використання земельних ресурсів; із використання ландшафтного підходу запропоновано тлумачення поняття «ландшафтно-сакральна пам'ятка», здійснено кадастр сакральних джерел Львівської і Волинської областей); А.3. Природно-ресурсний потенціал території; оцінка і прогноз використання природно-ресурсного потенціалу території (сформульовано структурно-логічну схему та авторську методику оцінювання сакральнорекреаційного потенціалу, які містять природно-сакральну, екологічну групи показників; А.6. Конструктивно-географічні основи охорони природи і раціонального

використання природних ресурсів; заповідні території в системі раціонального природокористування (розроблено пропозиції щодо раціонального використання та збереження сакральних джерел, обґрунтовано доцільність розширення меж природоохоронних територій Волинської області шляхом унесення до їх складу сакральних джерел); А.10. Географічні аспекти взаємодії в системі природа-господарство-населення (в дисертації подано авторські положення, теоретичні та емпіричні залежності, які розкривають організаційні основи функціонування сакральних ландшафтів в системі природа-господарство-населення; окреслено особливості формування й функціонування тафальних, храмових і монастирських ландшафтів, сакральних джерел); А.12. Природно-господарські територіальні системи: закономірності просторової організації та функціонування (окреслено закономірності просторової організації храмових і монастирських ландшафтів, сакральних джерел в структурі ландшафтів, сакральної спадщини України).

6. Надійність та об'єктивність результатів дослідження забезпечено всебічним теоретико-методологічним аналізом проблеми, застосуванням геосистемного, синергетичного, структурно-динамічного, стадійно-еволюційного, трансдисциплінарного підходів, комплексу загальнонаукових та конкретнонаукових методів дослідження, достатнім обсягом інформаційного матеріалу, основою якого є законодавча та нормативно-правова база України.

7. Кандидатську дисертацію за темою «Конструктивно-географічне обґрунтування розвитку екологічного туризму в національних природних парках» зі спеціальності 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів захищено в спеціалізованій вченій раді Львівського національного університету імені Івана Франка (2012 р.). Матеріали та результати кандидатської дисертації в докторській дисертації не використовувались.

8. Дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертаційна робота є результатом самостійних досліджень Міщенко О.В., і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Усі публікації, опубліковані у співавторстві, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації подані із зазначенням особистого внеску автора.

9. Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися й обговорювалися на Міжнародних, Всеукраїнських, Обласних науково-практичних конференціях: Всеукраїнська наукова конференція, присвячена 15-річчю кафедри Конструктивної географії і картографії Львівського Національного університету імені Івана Франка (м. Львів, 2015 р.); Міжнародна науково-практична конференція «V Миколаївські читання» (м. Луцьк, 2016 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Комплексне збереження історико-культурної та природної спадщини у заповідних об'єктах» (м. Миколаїв, 2018 р.); II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів» (м. Луцьк, 2018 р.); XII Міжнародна науково-практична конференція аспірантів і студентів (м. Луцьк, 2018 р.); Міжнародна конференція, присвячена 100-річчю Національної академії наук України «Географічна наука та освіта: від констатації до конструктивізму» (м. Київ, 2018 р.); III Міжнародна науково-практична конференція «Регіональні геоекологічні проблеми в умовах сталого розвитку» (м. Рівне, 2018 р.); III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів» (м. Луцьк, 2019 р.); Обласна науково-практична конференція «Природно-заповідний фонд Волинської області: освітній аспект» (м. Луцьк, 2019 р.); IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Актуальні проблеми регіональних досліджень» (м. Луцьк, 2019 р.); Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція (з міжнародною участю) «Сучасні проблеми розвитку природничої географії України» (м. Вінниця, 2020 р.); Міжнародна наукова конференція «Культурний ландшафт як географічний феномен»

(м. Чернівці, 2021 р.); VI Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 70-річчю від дня народження професора Петліна В. М. «Шацьке поозер'я в контексті змін клімату» (м. Луцьк, 2021 р.); Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція (з міжнародною участю) «Туризм у ландшафті, ландшафт у туризмі» (м. Вінниця, 2022 р.); Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети» (м. Житомир, 2022 р.), III Міжнародна науково-практична конференція «Географічна наука та освіта: перспективи й інновації» (м. Переяслав, 2023 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 42 публікації у тому числі: одна одноосібна монографія (обсягом 17,91 д. а.), дві монографії, видані у співавторстві (загальним обсягом 17,50 д. а., у т. ч. 5,35 д. а. належать особисто автору); підручник (загальним обсягом 18,88 д. а., у т. ч. 9,20 д. а. належать особисто автору); 5 одноосібних статей, опублікованих в журналах, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science (загальним обсягом 5,28 д. а.); 14 наукових статей, опублікованих у фахових виданнях України з географічних наук (з них 11 одноосібні, загальним обсягом 10,11 д. а., у т. ч. 9,18 д. а. належать особисто автору); 1 одноосібна стаття в інших українських наукових виданнях (загальним обсягом 0,68 д. а.); 18 матеріалів і тез доповідей на наукових конференціях (загальним обсягом 3,18 д. а., у т. ч. 2,66 д. а. належать особисто автору).

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Монографії

1.1. Черчик, Л., Міщенко, О., & Єрко, І. (2014). *Туристично-рекреаційний комплекс Волинської області: передумови розвитку*. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (особистий внесок автора 2,65 д. а. – аналіз природних умов та ресурсів,

культурної спадщини при формуванні туристично-рекреаційного комплексу Волинської області).

1.2 . Черчик, Л., Ерко, І., Коленда, Н., & Міщенко, О. (2014). *Сучасний стан розвитку туристично-рекреаційного комплексу Волинської області*. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (особистий внесок автора 2,70 д. а. – аналіз сутності понять природно-ресурсний потенціал, природно-рекреаційний потенціал, основних видів туризму у Волинській області).

1.3. Міщенко, О. В. (2024). *Сакральний ландшафт: теорія, методологія, практика*. Луцьк: Вежа-Друк.

2. *Статті у наукових фахових виданнях України*

2.1. Міщенко, О. В. (2014). Розвиток подієвого туризму у місті Луцьку. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, серія: Географічні науки, 11 (288), 137–142.

2.2. Міщенко, О. В. (2016). Ландшафти Волинської області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*, серія: Географія, 2 (41), 72–77.

2.3. Міщенко, О. В. (2016). Еколого-господарська оцінка сучасного стану ландшафтів Волинської області. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*. Збірник наукових праць Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, № 13, 19–24.

2.4. Міщенко, О. В. (2017). Суспільні передумови розвитку екотуризму в національних природних парках Волинської області. *Часопис соціально-економічної географії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*, 22 (1), 105–110.

2.5. Міщенко, О. В. (2018). Сакральний ландшафт: зміст та функції. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, серія: Географія, 1 (70), 83–88 <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2018.70.15>

2.6. Міщенко, О. В. (2018). Водні джерела Волинської області в структурі сакрального ландшафту. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, серія: Географія, 3 (72), 88–93. <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2018.72.15>

2.7. Міщенко, О. В. (2019). Історико-географічні аспекти формування та функціонування тафальних ландшафтів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, серія: географічні науки, вип. 10, 42–47 <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2019-10-6>

2.8. Міщенко, О. В. (2019). Сакральний ландшафт: класифікація та інтерпретація. *Науковий вісник Чернівецького університету*, серія: Географія, вип. 808, 40–46.

2.9. Міщенко, О. В. (2019). Тафальний ландшафт в структурі міста (на прикладі м. Луцька). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, серія: Географія, 2 (75), 49–54 <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2019.75.8>

2.10. Міщенко, О. В. (2020). Еволюція сакрального ландшафту. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, серія: географічні науки, вип. 12, 25–31 <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2020-12-3>

2.11. Міщенко, О. В., & Фенко, В. О. (2021). Водні джерела Волинської області: класифікація та просторове розташування. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, серія: Географія, 3 (80), 36–40. (особистий внесок автора 0,50 д. а. – аналіз просторового розміщення водних джерел у структурі ландшафтів Волинської області, відомих сакральних водних джерел досліджуваної території; створення картографічної моделі).

2.12. Міщенко, О. В. (2022). Закономірності розташування та функціонування храмових та монастирських ландшафтів у структурі міста. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*, серія: географія, №1, 120–128.

2.13. Петлін, В. М., & Міщенко, О. В. (2022). Сакральні джерела Львівської області в структурі ландшафтів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*, серія: географія, 2 (53), 107–113. (особистий внесок автора 0,45 д. а. – обґрунтування закономірностей розміщення сакральних джерел у межах ландшафтів Львівської області, аналіз відомих сакральних водних джерел досліджуваної території; створення картографічної моделі).

2.14. Міщенко О. В., & Карпюк З. К. (2023). Геолого-геоморфологічні умови формування, кадастр та перспективи заповідання водних джерел Волинської області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*, серія: Географія, 2 (55), 26–35. (особистий внесок автора 0,60 д. а. – аналіз наукових та нормативно-правових аспектів тлумачення поняття “водне джерело”; обґрунтування перспектив заповідання, охорони та збереження водних джерел Волинської області).

3. Статті у наукових виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science

3.1. Mishchenko O. (2018). Classification scheme of sacred landscapes. *European Journal of Geography*, 9 (4), 62–74.

3.2. Mishchenko, O. V. (2019). Structural organization of sacred landscapes. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 28 (3), 487–494 [http://doi: 10.15421/111944](http://doi.org/10.15421/111944)

3.3. Mishchenko, O. (2022). Formation and functioning regularities of temple and monastery landscapes. *Geografický časopis*, 74 (1), 31–50 <https://doi.org/10.31577/geogrcas.2022.74.1.02>

3.4. Mishchenko, O. (2023). Theoretical foundations of the study of sacral-recreational potential. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 32(2), 342–351 <https://doi.org/https://doi.org/10.15421/112331>

3.5. Міщенко, О. В. Сакральна спадщина України: класифікація та просторовий аналіз. *Український географічний журнал*. 2023. № 4, 44–52
<https://doi.org/10.15407/ugz2023.04.044>

4. Статті в інших виданнях

4.1. Міщенко, О. В. (2023). Обґрунтування заходів раціонального використання та охорони сакральних джерел. *Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*, № 2, 14–21
<https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2023.2.02>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Тези наукових доповідей на конференціях

5.1. Міщенко, О. В., & Соловей, В. В. (2015). Еколого-господарська організація території Волинської області. *Матеріали доповідей Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 15-річчю кафедри Конструктивної географії і картографії Львівського Національного університету імені Івана Франка*, Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка (особистий внесок автора 0,18 д. а. – оцінка еколого-господарської організації території Волинської області).

5.2. Міщенко, О. В., & Черчик, Л. М. (2016). Цілющі джерела Волинської області. *V Миколаївські читання*, Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (особистий внесок автора 0,13 д. а. – аналіз сакральних джерел Волинської області).

5.3. Міщенко, О. В. (2018). Водні джерела національного природного парку “Цуманська Пуща”, як сакральні об’єкти культурної та природної спадщини. *Комплексне збереження історико-культурної та природної спадщини у заповідних об’єктах*. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Миколаїв: Вид-во ЧНУ імені Петра Могили.

5.4. Міщенко, О. В., & Смедюк, В. В. (2018). Передумови формування санаторної мережі у Ківерцівському районі Волинської області. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів*. Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Луцьк: Волиньполіграф (особистий внесок автора 0,10 д. а. – аналіз мінеральних джерел Ківерцівського району Волинської області для формування санаторної мережі).

5.5. Міщенко, О. В., & Крам, Н. В. (2018). Антропогенна перетвореність ландшафтів Горохівського району Волинської області. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів*. Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Луцьк: Волиньполіграф (особистий внесок автора 0,10 д. а. – визначення основних чинників антропогенізації ландшафтів в межах Горохівського району Волинської області).

5.6. Бакалейко, В. & Міщенко, О. (2018). Розвиток подієвого туризму у Демидівському районі Рівненської області. *Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень*, Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів. Луцьк: Східноєвропейський національний ун-т імені Лесі Українки (особистий внесок автора 0,07 д. а. – типізація подієвих ресурсів Демидівського району Рівненської області).

5.7. Оласюк, І., & Міщенко, О. В. (2018). Рекреаційні ресурси Любешівського району Волинської області. *Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень*, Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т імені Лесі Українки (особистий внесок автора 0,08 д. а. – аналіз суспільних рекреаційних ресурсів Любешівського Волинської області).

5.8. Міщенко, О. В. (2018). Трактування терміну сакральний ландшафт. *Географічна наука та освіта: від констатації до конструктивізму*. Збірник наукових праць. Київ: інститут географії НАН України.

5.9. Міщенко, О. В. (2018). Природоохоронна гідрологічна мережа Волинського Полісся. *Регіональні геоекологічні проблеми в умовах сталого*

розвитку. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Рівне: видавець О. Зень.

5.10. Міщенко, О., & Фенко, В. (2019). Храмові комплекси Любомльського району Волинської області. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів*. Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (особистий внесок автора 0,08 д. а. – аналіз конфесійної приналежності культових об'єктів Любомльського району Волинської області).

5.11. Міщенко, О. В. (2019). Культові об'єкти Шацького національного природного парку, як складова розвитку туризму та рекреації. *Природно-заповідний фонд Волинської області: освітній аспект*, Матеріали обласної науково-практичної конференції. Луцьк: Волинський ІППО.

5.12. Міщенко, О. В., & Магдюк, І. Е. (2019). Культурна спадщина Локачинського району Волинської області: краєзнавчий аспект. *Актуальні проблеми регіональних досліджень*, Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Луцьк: Вежа-Друк (особистий внесок автора 0,13 д. а. – запропонована система заходів щодо збереження та популяризації пам'яток культурної спадщини Локачиського району Волинської області).

5.13. Міщенко, О. В. (2020). Сакральна географія: зміст та структура. *Сучасні проблеми розвитку природничої географії України*, Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю). Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

5.14. Міщенко, О. В. (2021). Просторова структура сакральних ландшафтів. *Культурний ландшафт як географічний феномен*, Матеріали Міжнародної наукової конференції. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

5.15. Міщенко, О. В. (2021). Трансдисциплінарний підхід у вивченні сакральних ландшафтів. *Шацьке поозер'я в контексті змін клімату*. Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю від дня народження професора Петліна В. М. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки.

5.16. Міщенко, О. В. (2022). Сакральні джерела Львівської області як об'єкти розвитку туризму і рекреації. *Туризм у ландшафті, ландшафт у туризмі*, Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю). Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.

5.17. Міщенко, О. В. (2022). Сакральні об'єкти Волинської області як база розвитку туризму. *Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети*, Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Житомир: Поліський національний університет.

5.18. Міщенко О. В. (2023). Культові споруди України як складники сакральної спадщини в умовах війни. Географічна наука та освіта: перспективи й інновації: зб. матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. Переяслав (Київ. обл.): Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Інститут географії НАН України.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

6. Підручник

6.1. Петлін, В. М., & Міщенко, О. В. (2021). *Прикладне ландшафтознавство*. Підручник. Луцьк: Вежа-Друк (особистий внесок автора 9,20 д. а. – аналіз методик, законів, закономірностей, правил та принципів прикладних ландшафтознавчих досліджень, змісту понять природно-ресурсний потенціал ландшафту, культурний ландшафт його функцій та організованості, сутності рекреаційно-ландшафтознавчих досліджень).

10. Відповідність дисертації вимогам пп. 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р., № 1197.

Науковий рівень та повнота дисертаційної роботи відповідають вимогам МОН України щодо дисертацій, поданих на здобуття наукового ступеня доктора географічних наук (п. 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою КМУ №1197 від 17.11.2021 р.), оскільки наведені в ній науково обґрунтовані результати у сукупності вирішують актуальну наукову проблему обґрунтування конструктивно-географічних засад організації сакральних ландшафтів. Представлена робота є завершеною, цілісною кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачкою самостійно, містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати, які мають практичну та теоретичну цінність та підтверджуються відповідними документами, що засвідчують проведення здобувачкою досліджень; містить обґрунтовані висновки на основі одержаних достовірних результатів, характеризується єдністю змісту та відповідає принципам академічної доброчесності.

Використання в роботі текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів супроводжується обов'язковим посиланням на автора та/або на джерело опублікування. Оформлення дисертаційної роботи відповідає існуючим вимогам.

Рекомендація докторської дисертації до захисту.

Вважати, що дисертаційна робота здобувачки Міщенко О. В. «Конструктивно-географічні засади організації сакральних ландшафтів: теорія і практика», подана на здобуття наукового ступеня доктора географічних наук, є завершеним науковим дослідженням, яке за актуальністю, ступенем новизни, науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам п. 7, 8, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук (Постанова

Кабінету Міністрів України № 1197 від 17 листопада 2021 р.) та наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Рекомендувати дисертаційну роботу Міщенко О. В. «Конструктивно-географічні засади організації сакральних ландшафтів: теорія і практика» до подання у спеціалізовану вчену раду з захисту докторських дисертацій зі спеціальності 11.00.11. – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

Рецензент
завідувач кафедри туризму
та готельного господарства,
д. геогр. н., професор

Леонід ІЛЬІН

Рецензент
завідувач кафедри фізичної географії,
д. геогр. н., професор

Василь ФЕСЮК

Рецензент
професор кафедри економічної
та соціальної географії,
д. геогр. н., професор

Сергій ПУГАЧ

Головуючий на засіданні
декан географічного факультету,
д. е. н., професор

Юрій БАРСЬКИЙ

Секретар
доцент кафедри фізичної географії,
к. геогр. н., доцент

Лариса ЧИЖЕВСЬКА

Міщенко, О. Фіслюк, О. Барський, Л. Чижевська